

Program és Absztraktkötet

Magyar Tudomány Ünnepe 2024.

Tudományos tanácsadás a társadalom szolgálatában

Tudományos eredmények - a sikeres szolgáltatásfejlesztés alapjai

2024. november 8.

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
4400 Nyíregyháza, Sóstói út. 2-4.

ISBN: 978-963-490-663-6

Program

Szervezők: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
Életminőség és Egészségszociológia Koordinációs Központ
MTA DAB Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Szakbizottság - Életmód és Egészségkutatások
Interdiszciplináris Munkabizottság

Helyszín: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar: 4400 Nyíregyháza, Sóstói u. 2-4.
Zilahi terem, Időpont: 2024. november 08.

8.30-9.00. Regisztráció

9.00-9.30. Megnyitók, köszöntők

Dr. habil Móré Mariann, dékán, tudományos tanácsadó Debreceni Egyetem
Egészségtudományi Kar

Köszöntők

1. **Kossa György**, kuratórium elnök Gróf Tisza István Debreceni Egyetemért Alapítvány
2. **Baracsi Endre**, alelnök Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegye Önkormányzata
3. **Dr. Kovács Ferenc**, polgármester Nyíregyháza Megyei Jogú Város Polgármesteri Hivatal
4. **Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita**, GTIDEA Professzora, általános és tudományos dékánhelyettes Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

9.30- 10.30. Plenáris előadások

- **Munka és magánélet egyensúlya az egészségügyi szakdolgozók körében**
Dr. Balogh Zoltán PhD, elnök Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara
- **E-orvosok és e-páciensek Magyarországon**
Dr. Győrffy Zsuzsanna, egyetemi docens Semmelweis Egyetem Magatartástudományi Intézet
- **A fiatalok egészségpszociológiai vizsgálata I. – Egészségkárosító magatartás**
Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita, GTIDEA Professzora, általános és tudományos dékánhelyettes Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Plenáris ülés elnöke: **Szelesné Dr. Árokszállási Andrea**, főiskolai docens DEETK

10.30-11.00. Kávészünet

11.00- 13.00. Szekcióülések

- Angol nyelvű szekció: A 124-es terem
- Egészségtudományi szekció: A 218-as terem
- Egészségtudományi- Interdiszciplináris szekció: A 122-es terem
- Inkubátor szekció: A 118-as terem
- Társadalomtudományi szekció I.: Torony I. emelet
- Társadalomtudományi szekció II.: A 302-es terem

Angol nyelvű Szekció

Helyszín: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, A épület, A 124-es terem

Elnök: Dr. Papp Katalin, Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara, Külkapcsolatokért felelős titkár

Társelnök: Dr. habil Jóna György, egyetemi docens

1. Biopsychosocial impacts of online stress management: a retrospective analysis
Dr. habil Jóna György, Ágota Barabás, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita, University of Debrecen, Faculty of Health Sciences
2. Challenges in Accessing Breast Cancer Diagnosis Services and Treatment in punjab Pakistan
Noreen Ghazal, University of Debrecen, Faculty of Health Sciences
3. Bridging cultures in healthcare: integration of traditional medicine with modern medicine in Nigeria
Lasisi Maryam Mojisola, University of Debrecen, Faculty of Health Sciences
4. Unveiling The Unexplored: Public Attitudes Towards Surrogacy and the Imperative of Interprofessional Competence in Reproductive Health Oral presentation
Nwachukwu Blessing Chiamaka, University of Debrecen, Faculty of Health Sciences
5. The experience of bullying among international Student: does it affect the self-esteem?
Jebari Mariem, University of Debrecen, Faculty of Health Sciences
6. Bridging Disciplines: The Role of Interprofessional Education in Strengthening Disability Rights in Health and Social Care
Laboy Elizabeth Canta, University of Debrecen, Faculty of Health Sciences

Egészségtudományi Szekció

Helyszín: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, A épület, A 218-as terem

Elnök: Prof. HC dr. habil Lácza Magdolna, professor emeritus

Társelnök: Dr. Tóth Ágnes, adjunktus

1. Étkezési szokások és táplálkozási tudatosság feltárása kisiskolások körében: A menzával kapcsolatos attitűdök és szociodemográfiai tényezők vizsgálata
Mezei Emese, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
2. A depresszió és annak meghatározó tényezői a 65 év alatti magyar női lakosságban
Jendrek Vivien, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
3. A területi védőnői tanácsadások és látogatások alakulása a COVID-19-koronavírus járvány időszakában **Moravcsikné Dr. Korniyicki Ágota¹, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita²**
¹Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Oktatókórház, Egészségfejlesztési Osztály, Nyíregyháza Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Intézet, Nyíregyháza, MTA DAB SZSZBM Szakbizottság, Életmód és Egészségszociológiai Interdiszciplináris Munkabizottság
²Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet, Nyíregyháza
MTA DAB SZSZBM Szakbizottság, Életmód és Egészségszociológiai Interdiszciplináris Munkabizottság
4. A vármegyei egészségügyi szervezet története és kiemelkedő helyi közreműködői
Prof. HC dr. habil Lácza Magdolna, professor emeritus, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Egészségtudományi - Interdiszciplináris Szekció

Helyszín: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, A épület, A 122-es terem

Elnök: Dr. Sárváry Attila, főiskolai tanár

Társelnök: Dr. Takács Péter, főiskolai tanár

1. Koponyasérülések antropológiai megközelítése embertani anyagban
Dr. Széll Róbert Ferenc, Dr. Molnár Mónika Judit, Dr. János István, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
2. Fiatal diabéteszes, nőknél kialakuló szív és érrendszeri betegségek szociodemográfiai és életmódbeli tényezői
Hadar Vanessza, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
3. Az emlőszűrés jelentősége a magyar nők egészségi állapotának javításában
Dr. Sárváry Attila, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
4. Változók függetlensége és attribútumok függetlensége - klasszikus és rough set megközelítés
Dr. Takács Péter, Gáll Tibor, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
5. Az alapellátásban dolgozó ápolók prevenciós tevékenységének javítása nemzetközi és hazai jó gyakorlatok alapján, a kiterjesztett hatáskörű ápoló szerepe a prevencióban
Ujváriné Dr. habil Siket Adrienn, Dolgos Judit, Nagy Anita, Lánosziné Balogh Erika
Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Inkubátor Szekció

Helyszín: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, A épület, A 118-as terem

Elnök: Dr. Nagy Attila Csaba, egyetemi docens

Társelnök: Dr. Barth Anita, adjunktus

1. Határokon túl a felsőoktatásban - tanulói mobilitás a globalizáció korában
Páll Andrea, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
2. Hasznosságmaximalizálás vagy megbánás minimalizálás: A racionális döntéshozatal két eltérő megközelítése
Silling Szintia Adriána, Debreceni Egyetem Gazdaságtudományi Kar
3. Az egészségturizmus és a wellness szállodák térnyerése Magyarországon
Kerekes Nikoletta, Dr. Szakál Zoltán, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
4. Reziliencia mértékének vizsgálata védőnők körében Magyarországon
Fagyas Natália, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Társadalomtudományi Szekció I.

Helyszín: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, A épület, Torony I. emelet

Elnök: Dr. Sárváry Andrea Gabriella, egyetemi docens

Társelnök: Gebriné Dr. Éles Krisztina, adjunktus

1. Kooperatív és kollaboratív ismeretszerzés a felsőoktatásban
Nádasdi Kristóf Zsolt, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
2. Az egészségügyi rendszerek és reformok társadalmi aspektusai
Paulikné Varga Barbara, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
3. Fürdőgyógyászati kezelés hatása a mozgásszervi betegek munkaerő aktivitására
Helmeczi Gabriella, Debreceni Egyetem Egészségtudományi
4. Művészetterápiával a nők lelki egészségéért
Dr. Sárváry Andrea, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
6. Az élethosszig tartó tanulás szerepe a munkaerőpiaci versenyképesség növelésében
Dr. Zakor-Broda Rita, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet

Társadalomtudományi Szekció II.

Helyszín: Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, A épület, A 302-es terem

Elnök: Dr. habil Fábián Gergely, főiskolai tanár

Társelnök: Dr. habil Szoboszlai Katalin, egyetemi docens

1. A prekariátus a magyar fiatalok körében – a Magyar Ifjúság Kutatások tapasztalatai
Prof. Dr. Fónai Mihály Ferenc, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar Szociális és Társadalomtudományi Intézet
2. Az aktív állampolgársághoz szükséges attitűdök és viselkedési mintázatok
Toldiné Bélteki Andrea, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar
3. Szülői bánásmód a gyermek figyelemhiányos/hiperaktivitás-zavar (ADHD) megjelenési formájának tükrében és a szülő ADHD tüneteinek tükrében
Szűcs Dóra, Dr. Mohácsi Bernadett, Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola, Debreceni Református Hittudományi Egyetem
4. A telepi körülmények között élő nők egészségmagatartása/szubjektív egészségi állapota
Pauwlik Kinga, Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola
5. Szociális munka kutatások a társadalom szolgálatában
Dr. Tóth Anikó Panna, Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet

Szervezőbizottság

Elnök

Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita,
DEETK általános és tudományos dékánhelyettes, GTIDEA Professzora

Tagok

Prof. HC Dr. habil. Lácza Magdolna Éva
Dr. Papp Katalin
Dr. habil Szoboszlai Katalin
Dr. habil Jóna György
Beri Nikolett
Páll Andrea
Kirilla György
Séfer Károly

Tudományos Bizottság

Dr. habil Móré Mariann
Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita
Dr. habil Fábíán Gergely
Dr. Gyórfy Zsuzsanna

Absztraktok

Szerkesztette

Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita

Beri Nikolett

Páll Andrea DETEP hallgató

Plenáris Előadások Absztraktjai

Dr. Balogh Zoltán PhD^{1,2}, Hirdi László Roland³, Dr. Hirdi Henrietta Éva PhD^{1,2}

¹Semmelweis Egyetem Egészségtudományi Kar, ²Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara

³Budapesti Gazdasági Egyetem, Külkereskedelmi Kar

Munka és magánélet egyensúlya az egészségügyi szakdolgozók körében

Célkitűzés: A kutatás célja volt megvizsgálni, hogy mennyire tudnak egyensúlyt tartani az egészségügyi szakdolgozók a munkahelyük és magánéletük között. Vizsgálatra került továbbá a szakdolgozók aktuális egészségi állapota, az általános jóllétük, valamint az étellel és munkával való elégedettségük.

Vizsgálat módszere: A keresztmetszeti vizsgálat 2024. február 18. és március 10. között történt magyar egészségügyi szakdolgozók körében, egyszerű véletlen mintavételi technikával. Az adatgyűjtés webalapú anonim, önkitöltős kérdőív alkalmazásával történt. Az adatok feldolgozása az SPSS 25.0 statisztikai szoftver segítségével történt χ^2 -próba alkalmazásával. A szignifikanciahatár $p \leq 0,05$ volt.

Eredmények: A kérdőívet összesen 224 fő töltötte ki. Átlagéletkoruk 49,99 ($\pm 9,49$) év volt és 93,8%-uk nő. A munka-család konfliktusvizsgáló skála esetén a válaszadók a „Munkából származó családi konfliktus” alszámban 10,96 ($\pm 3,04$) átlagpontot értek el, míg a „Családból származó munka konfliktus” alszámban 5,9 ($\pm 2,2$) átlagpontot. A szakdolgozók átlagosan 3,48-ra értékelték egészségi állapotukat, 59,4%-uknak van krónikus megbetegsége.

Következtetés: Az eredmények rámutatnak annak fontosságára, hogy az egészségügyi szervezeteknek foglalkozniuk kell az egészségügyi szakdolgozók munka-magánélet egyensúlyával. A munka és a családi élet összeegyeztethetősége (rugalmas munkarend, részmunkaidős állások) kritikus tényező az új tehetségek vonzásához és megtartásához, valamint a szakképzett munkaerő megtartásához. A Magyar Egészségügyi Szakdolgozói Kamara kiemelten foglalkozik a kutatásban feltárt kérdéskörökkel.

Kulcsszavak: munka-magánélet egyensúly, elégedettség, egészség, egészségügyi szakdolgozók

Dr. Győrffy Zsuzsa
Semmelweis Egyetem, Általános Orvostudományi Kar
Magatartástudományi Intézet

„E-orvosok és e-páciensek Magyarországon”

2020 őszén kutatócsoportunk 4 éves vizsgálatot indított „E-orvosok és e-páciensek Magyarországon” címmel, amelyben a digitális átalakulással kapcsolatos társadalmi kérdéseket vizsgáltuk az egészségügy területén. Kiindulópontunk szerint a digitális átalakulás nem csupán technológiai kérdés, hanem nagyon fontos társadalmi aspektusokkal rendelkezik, melyben az orvos- és páciens szerep, valamint az orvos–beteg viszony jelentős átalakuláson megy keresztül. Két reprezentatív lakossági vizsgálat segítségével (2021, 2024), reprezentatív orvoskutatással (2021–2022), egészségpolitikai stratégiák vizsgálatával és közösségi média elemzéssel igyekeztünk e területet mind alaposabban körüljárni, a tudás, használat és attitűdök dimenziója mentén. A két lakossági vizsgálat lehetővé tette, hogy megvizsgáljuk, a pandémia lecsengésével milyen digitális megoldások váltak általánossá, és melyekre fogalmazódnak meg további igények, valamint hogyan alakultak a digitális egészségügyi megoldásokkal kapcsolatos lakossági vélekedések. Kutatásunk egyik alapkérdése volt, hogy a vulnerábilis társadalmi csoportok hozzáférése és lehetőségei miként formálódnak a digitális egészség világában. Munkánk középpontjában a „digitális egészségparadoxon” vizsgálata állt. Több elemzésünkben igyekeztünk a digitális inklúziót feltérképezni, elsősorban sérülékeny társadalmi csoportok esetében (65 éven felüliek, fogyatékosokkal élők, hajléktalanok), ugyanis a digitális egészségügyi megoldások használata ezen csoportok esetében különösen fontos lehet az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés növelésében. A „techquity” (technológiai esélyegyenlőség) vizsgálata munkánk egyik legfontosabb eredménye, továbbá annak kimutatása, hogy a techquity megteremthetősége a társas és közösségi támogatáson és a bizalmon múlik.

Kulcsszavak: digitális egészség, technológiai esélyegyenlőség, tudás, használat, attitűd

Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita, Dr. habil Fábíán Gergely, Dr. Tóth Anikó Panna, Dr. habil Szoboszlai Katalin, Dr. habil Jóna György, Dr. Zakor-Broda Rita

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet,
Életminőség és Egészségszociológia Koordinációs Központ

A fiatalok egészségszociológiai vizsgálata I. – Egészségkárosító magatartás

A Debreceni Egyetem Életminőség és Egészségszociológiai Koordinációs Központ keretei között elindítottunk egy kutatássorozatot azzal a céllal, hogy feltérképezzük a fiatalok életmódjának egyes jellemzőit. A hároméves időtartamra tervezett kutatás első évében, 2024-ben *A fiatalok egészségszociológiai vizsgálata I.* vizsgálatban az egészségkárosító magatartás témakörét tárjuk fel. Ezen belül az alkoholfogyasztás, droghasználat, dohányzás, játékfüggőség és szabadidő eltöltés témákra koncentrálnak.

2025-re tervezzük *A fiatalok egészségszociológiai vizsgálata II.* adatfelvételét, amelyben a napjainkban igen elterjedt, de legtöbbször rejtve maradót, sok kárt okozó kortárs bántalmazásra és az ehhez szorosan kapcsolódó mentális egészség jellemzőire térünk ki. A harmadik évben (*A fiatalok egészségszociológiai vizsgálata III.*) a korcsoport táplálkozási szokásait, fizikai aktivitásának mintázatát mérjük fel.

Előadásunkban a 2024-es adatfelvétel legfontosabb eredményeiről számolunk be, melynek alapját egy 2165 főt magába foglaló kérdőíves adatfelvétel adja. A válaszok meglepő, mégis alapvetően az előzetes feltételezéseinknek megfelelő képet tártak elénk. A kérdőívet kitöltő fiatalok 72%-a mindennap használja szabadidejében az internetet, ezen belül is leginkább chatelésre, közösségi oldalak böngészésére és online játékokra. Egyharmaduk mondta azt, hogy soha nem olvas könyvet és közel ennyien nyilatkoztak úgy, hogy évente néhányszor olvasnak nyomtatott médiumot/médiát. 70%-uk kipróbálta már a cigarettát, 39%-uk rendszeresen dohányzik, többségében hagyományos dohányterméket használnak. A fiatalok 63%-a fogyasztott szeszes italt a vizsgálatot megelőző 30 napban, heti rendszerességgel, vagy annál gyakrabban 32%-uk.

A fiatalok 64%-a számolt be arról, hogy problémáit nem tudja megbeszélni a családjával.

Kulcsszavak: egészségszociológia, ifjúság, rizikómagtartás, családi háttér

Angol nyelvű Szekció előadásainak absztraktjai

Dr. habil Jóna György, Barabás Ágota, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita

University of Debrecen, Faculty of Health Sciences, Institute of Social Sciences, Quality of Life and Sociology of Health Coordination Research Centre

Biopsychosocial impacts of online stress management: a retrospective analysis

Our presentation demonstrates socioeconomic, healthy lifestyle, and demographic factors of online stress management information-seeking (OSMIS) behavior in Hungary. Data from the International Social Survey Program: Health and Healthcare (2021) was analyzed with multiple regression analyses (n=1.008). Sensitivity analysis was also employed. Results Findings revealed that individuals from rural areas (OR=2.81;95% CI: [1.26–4.91]) with only elementary education (3.76 [2.21–6.05]), belonging to the lowest income quintile (2.11 [1.32–4.96]) exhibited higher odds of seeking online stress management information (OSMI). Moreover, men, middle-aged adults, individuals with chronic diseases, and those with limited access to healthcare showed a greater tendency to search for OSMI. Trust in digital health resources and high digital health literacy also played crucial functions in facilitating proactive OSMIS behaviors. These findings underscore the importance of understanding diverse determinants of OSMIS behavior to address mental health needs and improve access to stress management resources across various social strata. OSMIS behavior was consistently adopted by socially excluded strata, suggesting it contributed to reducing health inequalities in Hungary.

Keywords: online stress management, coping strategy, resilience,

Noreen Ghazal

University of Debrecen, Faculty of Health Sciences

Challenges in Accessing Breast Cancer Diagnosis Services and Treatment in Punjab Pakistan

Introduction: Breast cancer is the most prevalent cancer in women diagnosed globally and it has a significant influence on morbidity and mortality. (Asia still has a lower incidence of breast cancer than developed countries). Countries in Europe have considerably greater survival rates than poor and middle-income countries, this is because of the vastly improved screening and treatment services available in high-income countries. Concerning the wide deviations in economic status between Asian countries and regions, there are differences in both the prevalence and death rate of breast cancer. Pakistani women experience breast cancer in earlier age groups. When they are initially discovered, they are usually large and grow to the axillary lymph node locations. Women in low and middle-income countries (LMICs), like Pakistan, tend to face various complex obstacles to early identification and treatment of breast cancer. It is predicted that one in every nine Pakistani women will acquire breast cancer during their lives. **This research aims to fill this gap by identifying and investigating the obstacles that prevent women from seeking timely screening and treatment for breast cancer in Pakistan.** **Methodology:** This research will employ a structured questionnaire that will be administered to Pakistani citizens aged 25–60 years. The web-based questionnaire will collect information on individual, social, cultural, and systemic barriers regarding breast cancer challenges in the country. **Expected Outcome:** Addressing the gaps in breast cancer challenges and barriers is crucial for improving healthcare delivery and achieving better health outcomes for individuals. By identifying and understanding these gaps, barriers, and challenges, we can develop targeted strategies and policy recommendations to support the mitigation of these issues. Through comprehensive research, we aim to not only identify the specific challenges but also propose actionable solutions that can lead to more effective screening, timely treatment, and improved overall care for individuals affected by breast cancer.

Keywords: breast cancer, breast cancer in Pakistan, diagnosis and treatment, healthcare accessibility, socio-cultural Barri

Lasisi Maryam Mojisola

University of Debrecen, Faculty of Health Sciences

**Bridging cultures in healthcare: integration of traditional medicine with modern
medicine in Nigeria**

Introduction: Traditional medicine is being adopted in the world due to advancements in modern medicine and globalization. In Africa, since colonial rule, a combination of the two healthcare systems has taken place. Although modern medicine comes with sophisticated equipment and drugs, it is often secluded from traditional medicine which is deeply rooted in Nigeria's ancient cultural heritage. In Nigeria, the health care system is filled with problems due to no resources, cultural insensitivity, and few infrastructures in modern medicine. This often leads to a gap between traditional and modern medical practices leading to poor patient care and health outcomes. The integration of traditional medicine with modern healthcare systems presents a promising approach to improving health outcome, patient care, and cultural heritage. This research aims to investigate the effectiveness of integration, identify the issues with integration, and explore the impact on healthcare service, patient outcomes and cultural practices. Methodology: A literature review of articles from databases like PubMed with keywords like Traditional Medicine, and Integration. The aim involves identifying key themes, best practices, effective integration strategies, and policy recommendations. Results: Integration offers a way to improve healthcare, patient outcomes, patient care, and satisfaction. Addressing both medical and cultural needs, providing an improved healthcare system. The findings from this research give the importance of policy support, community engagement, and professional development in achieving successful integration. The research highlights potential areas of integration, successful models, and recommendations.

Keywords: traditional Medicine, modern medicine, healthcare integration, healthcare delivery, patient outcomes

Nwachukwu Blessing Chiamaka

University of Debrecen Faculty of Health Sciences

Unveiling The Unexplored: Public Attitudes Towards Surrogacy and the Imperative of Interprofessional Competence in Reproductive Health Oral presentation

It is without contest that the advent of surrogacy brought succor and relief to many couples and individuals who desire to have children but for unique reasons otherwise do not. Surrogacy is an interprofessional endeavor, like many other cutting-edge interventions, come with a demand for interprofessional competence. Nurses play a crucial role in reproductive health and family planning, are involved in patient education and counseling, and are expected to be culturally competent in addressing healthcare needs. Scholars have undertaken several research to unravel the pros and cons to women and families within the context of reproductive health; socio-cultural beliefs; economic needs; religion and legal perspectives amongst others. However, little or no attention has been given to scientifically understand the attitude of the public towards surrogacy and sufficiently build awareness about the subject. This research employs a survey design to assess attitudes toward surrogacy in North-Central Nigeria. The survey, developed collaboratively by the authors, aims to explore attitudes across demographic variables such as age, gender, education, marital, and socio-economic status. The study gathers diverse perspectives from an urban population, utilizing both face-to-face and electronic administration to ensure participant confidentiality. Descriptive statistics summarize overall attitudes, while inferential statistics assess differences across demographic variables. The research design adheres to ethical considerations, including obtaining informed consent, providing a comprehensive overview of surrogacy attitudes in the Nigerian context. Findings suggest nurses may be involved in the implementation of policies related to reproductive technologies, and understanding public attitudes is essential for shaping ethical and patient-centered policies. For nurses specializing in reproductive health or family planning. Insights from this study would contribute to their professional development. It enhances their understanding of the social and cultural factors influencing reproductive choices in the local context.

Keywords: surrogacy, nursing, interprofessional collaboration, Nigeria

Jebari Mariem

University of Debrecen Faculty of Health Sciences

The experience of bullying among international Student: does it affect the self-esteem?

The pursuit of higher education abroad has surged, leading to diverse academic settings where students from varied socioeconomic backgrounds and cultures come together. In 2019, global migration reached 272 million international and 740 million internal migrants, reflecting the growing mobility of students. Countries like Hungary actively attract international students, evidenced by the rising numbers due to initiatives like the Stipendium Hungaricum scholarship. However, these students face unique challenges, including cultural barriers, social integration difficulties, and bullying. Research indicates that 23% of students worldwide experience bullying, with the issue especially severe for international students due to minority status and cultural differences. Such experiences often lead to mental health issues, low self-esteem, and even suicide attempts. Studies show a close link between bullying, academic performance, and self-esteem. Victims generally exhibit lower self-esteem, which affects their well-being and academic success. Self-esteem remains a critical factor in students' resilience, affecting various aspects of their lives, from academic achievement to social relationships.

Keywords: bullying, self-esteem, international students

Laboy, Elizabeth Canta

University of Debrecen Faculty of Health Sciences

Bridging Disciplines: The Role of Interprofessional Education in Strengthening Disability Rights in Health and Social Care

Interprofessional education (IPE) has emerged as a critical approach to address complex healthcare challenges and improve patient outcomes, particularly in the context of disability rights and ensuring an inclusive and equitable care amongst individuals with disabilities. Guided by the WHO Framework for Action on IPE and Collaborative Practice and the UN Convention on the Rights of Persons with Disabilities (CRPD), this study explores how IPE can enhance disability rights within the healthcare system. Through a comprehensive literature review, we investigate the impacts of IPE on the development of disability-inclusive practices and the promotion of person-centered care. Furthermore, we discuss the challenges and opportunities associated with implementing effective IPE programs and propose strategies for overcoming barriers to interprofessional collaboration. Given the increasing recognition of disability rights and the importance of interprofessional collaboration in healthcare, this study seeks to contribute to the ongoing discourse on reforming healthcare education to promote social justice and inclusivity.

Keywords: interprofessional education; disability rights; healthcare

Az Egészségtudományi Szekció előadásainak absztraktjai

Mezei Emese

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Étkezési szokások és táplálkozási tudatosság feltárása kisiskolások körében:

A menzával kapcsolatos attitűdök és szociodemográfiai tényezők vizsgálata

Az egészségcentrikus étkezés és a diákok közétkeztetése kulcsfontosságú téma, hiszen a gyermekek étkezési szokásai nemcsak azonnali egészségüket formálják, hanem hosszú távon is meghatározzák életminőségüket. Fókuszban a 4. és 5. évfolyamosok véleménye és táplálkozási ismereteik állnak, illetve, hogy egészségtudatosságuk milyen hatással van étkezési szokásaikra, és ezeket milyen szociodemográfiai tényezők befolyásolják. 28 kérdéses kérdőív segítségével 1028 kisiskolást vizsgáltam, melyből 993 érvényes kitöltés született. Az adatokat KHI-négyzet próbával és bináris többszörös logisztikus regresszióval elemeztem. Variánciainflációs tényezővel vizsgáltam a multikollinearitást és Hosmer-Lemeshow teszttel az illeszkedés jóságát. Különbségeket találtam a menzai ételek ízével kapcsolatban; egyes iskolában tanulók 66,7%-a kedveli a fogásokat, ám máshol akár 70%-ban nem preferálják az iskolai ételt. Eredményeink szerint az ötödikesek jobbnak ítélték az ételek ízét. Továbbá megfigyelhető, hogy a lakhely összefügg a reggeli mellőzésével, hiszen a vidéki diákok kevesebbszer reggeliztek. A megfelelő táplálkozással kapcsolatban a résztvevők csupán 41,8%-a válaszolt helyesen ötnél több kérdésre. Ám azok, akik tudatosabban étkeznek, kevésbé kedvelték az iskolai ételek ízét. Eredményeink alapján a menza minőségének javítása, a reggelizési szokások optimalizálása és a szülői egészségmagatartás javítása kiemelkedő lehet a gyermekek egészséges étkezési szokásainak kialakításában, fenntartásában.

Kulcsszavak: étkezési szokások, kisiskolások, közétkeztetés, okostányér, tudatosság

Jendrek Vivien

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

A depresszió és annak meghatározó tényezői a 65 év alatti magyar női lakosságban

A depresszió globálisan jelentős egészségügyi kihívást jelent, amely számos embert érint. A WHO adatai szerint a világ népességének 3,8%-a szenved depresszióban. Korábbi kutatásaimból kiderült, hogy hazánkban ez a szám 2009-ben már elérte a 6%-ot az európai lakossági egészségfelmérés adatai alapján, illetve a női populáció volt leginkább érintett. A 2009, 2014 és 2019 évi Európai Lakossági Egészségfelmérés adatainak összevonásával 6103, 15-64 év közötti női válaszadót vontam be a kutatásba. Az adatok elemzése során Khí-négyszet próbát és súlyozott logisztikus regressziós modelleket alkalmaztam. A statisztikai szignifikanciát 0,05-ös alfa-szinten állapítottam meg. A kutatásom célja volt, hogy megkapjam azokat az eredményeket melyek emelik a depresszió előfordulásának gyakoriságát. Kutatásom eredményeképp szignifikáns eredményt kaptam a rossz pénzügyi állapot (EH: 1.64, 95% MT: 1.22-2.19), önbevallott jó egészségi állapot (EH: 0.26, 95% MT: 0.17-0.38), illetve az önbevallott rossz egészségi állapot (EH: 2.36, 95% MT: 1.73-3.24). Illetve szignifikáns eredményeket kaptam még néhány krónikus állapot tekintetében is, mint a koszorúér betegség (EH: 1.85, 95% MT: 1.14-3.01), szívritmuszavar (EH 1.68, 95% MT: 1.21-2.32), illetve a migrén (EH: 1.95, 95% MT: 1.47-2.59). Az elemzés eredményei azt mutatják, hogy a depresszió előfordulását legnagyobb mértékben a krónikus betegségekkel küzdő egyének, valamint a kedvezőtlen anyagi helyzetben lévő személyek befolyásolják. A statisztikai adatok szerint ezen tényezők szignifikánsan növelik a depresszió kockázatát, ami arra utal, hogy a kezelési stratégiáknak elsődlegesen e két kockázati csoportra kell összpontosítaniuk. A krónikus betegségekkel élő és anyagi nehézségekkel küzdő egyének esetében célzott és jól megtervezett beavatkozások szükségesek, amelyek figyelembe veszik e csoportok speciális szükségleteit. Ennek megfelelően a kezelési programoknak fokozott odafigyeléssel kell kezelniük ezen csoportokat a hatékony támogatás és rehabilitáció érdekében.

Kulcsszavak: depresszió, befolyásoló tényezők, krónikus betegség, anyagi helyzet, Európai Lakossági Egészségfelmérés

Moravcsikné Dr. Kornyci Ágota¹, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita²

¹Szabolcs-Szatmár-Bereg Vármegyei Oktatókórház, Egészségfejlesztési Osztály, Nyíregyháza
Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Egészségtudományi Intézet, Nyíregyháza
MTA DAB SZSZBM Szakbizottság, Életmód és Egészségszociológiai Interdiszciplináris
Munkabizottság

²Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet,
Nyíregyháza
MTA DAB SZSZBM Szakbizottság, Életmód és Egészségszociológiai Interdiszciplináris
Munkabizottság

**A területi védőnői tanácsadások és látogatások alakulása
a COVID-19-koronavírus járvány időszakában**

Bevezetés: A területi védőnői munka kiemelt feladata a várandósgondozás. A gondozás célja a várandós anya egészségének megőrzése, a magzat egészséges fejlődésének, egészséges táplálkozásának elősegítése, a kockázatok és szövődmények megelőzése, valamint az időben történő felismerése. A szülésre való felkészülés, a gyermek korai kötődés és szoptatás segítése. Jelen tanulmány célja, hogy jellemezze, a területi védőnők által végzett a szülés előtti és posztnatális életkorra jutó tanácsadási és látogatási arányok alakulását Magyarországon a COVID-19 koronavírus járvány idején, 2020 és 2021 között. Anyag és módszer: Leíró jellegű keresztmetszeti vizsgálat készült a védőnői konzultációk, látogatások, régiós és megyei területi bontású elemzésével a bekövetkezett változások feltérképezésével. Eredmények: Az elemzett adatok azt igazolják, hogy a területi (megyei) mutatókban eltérések vannak az ország határain belül. Egy korábban (2021) végzett adatelemzés szerint a várandós nők esetében országosan 4,23 alkalomnyi védőnői látogatás jutott (SD: 1,36 alkalom; Min: 1,13; Max: 7,50]), addig ez a mutató a vizsgált két év vonatkozásában negyedére csökkent (2020: 1,38; 2021: 1,40 alkalom). A védőnői látogatási alkalmak arányszáma az újszülöttek körében is csökkent [2021: 3,42 alkalom vs. korábbi vizsgálat értéke: 4,95 alkalom, SD: 0,50; Min.: 3,05; Max: 5,96]. Míg a várandós nőknek nyújtott tanácsadás esetében a COVID-19 járvány előtti időszakban egy regisztrált gravidára 3,93 tanácsadási alkalom jutott [(SD): 1,19; Min.: 0,69; Max: 6,26]), addig 2020-ban és 2021-ben 4,94 alkalom volt a mutató értéke. Következtetések: Az önálló védőnői tanácsadási alkalmak arányának pandémia időszakban történő növekedése kompenzálja a látogatási alkalmak csökkenését, de kiemelendő, hogy a konzultációk egy része (2020: 1,41, 2021: 1,29 alkalom) távkonzultációval valósult meg a gondozott várandós és védőnője között. A területi védőnői látogatások ilyen mértékű csökkenő tendenciáját minden bizonnyal befolyásolta, az a COVID-19 koronavírus-járvány miatti korlátozások és szigorú intézkedések bevezetése az egészségügyi alapellátásban. Mindezek figyelembevételével kiemelt, hogy a területi védőnők meglehetősen magas mutatószámot teljesítettek, a munkavégzés tekintetében igen nehéz és terhelt időszakban. Biztosítani tudták a sérülékeny csoportok (várandósok, újszülöttek) számára az ellátást.

Kulcsszavak: perikonceptcionális gondozás, területi védőnő, COVID-19

Prof. HC dr. habil Lácza Magdolna, professor emeritus

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

A vármegyei egészségügyi szervezet története és kiemelkedő helyi közreműködői

A felvilágosodás évszázada az egészség megítélését is megváltoztatta és közüggé tette. Ennek köszönhető, hogy a 18. század végétől állami intézkedések történtek a szakemberek képzéséről, hivatali szerepükről. Eredményeképpen számos kiemelkedő orvos, gyógyszerész, majd védőnő, ápoló stb. vett részt a helyi társadalmak egészségének a védelmében. Így történt ez Szabolcs vármegye esetében is, és ma már munkásságukat intézmények nevében, szakmai díjak elnevezésében őrizzük. Fontos azonban a mai generáció számára megismertetni, hogy elődjaink szakmaisága, közéleti tevékenysége és eredményeik máig motiváló tényezők. Az előadásban részben a vármegyei egészségügy megszerveződésének főbb állomásait és vezetőit ismerhetik meg. Például a kórházalapító Jós András, a magyar vészként ismert tbc korai gyógyítóját, Korányi Frigyeszt és fiát, aki a vesekutatás nemzetközi hírű tudósa lett, hogy a védőnői mozgalom elindítójának, Stefánia hercegnőnek mi köze volt Szabolcs megyéhez stb. Továbbá néhány olyan, a vármegyében született vagy innen induló szakember portréját villantjuk fel, akiknek munkássága, újításai új módszereket indítottak el a hazai és a nemzetközi egészségügyben.

Kulcsszavak: egészségügyi ágazat, vármegyei szolgálat, kórházalapítás, védőnői rendszer, szakmai oktatás, újítások

Egészségtudományi-Interdiszciplináris Szekció előadásainak absztraktjai

Dr. Széll Róbert Ferenc, Dr. Molnár Mónika Judit, Dr. János István
Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Koponyasérülések antropológiai megközelítése embertani anyagban

Antropológiai szempontból a traumás eredetű koponyasérülés megállapítása történeti embertani anyagban nem egyszerű. A történeti népszerűség csontanyagában ezek detektálására és elemzésére mégis azért lenne szükség, mert részletesebb képet kaphatnánk a múltban élt populációk életminőségével kapcsolatban, esetleg konfliktusaikról, harcmódjukról is. Kutatásunkban összegezzük a koponyasérülés patofiziológiai sajátosságait orvosi szempontból, továbbá irodalmi áttekintést nyújtunk a magyarországi történeti szériákban fellelt koponyasérülések paleopatológiai kutatásaival kapcsolatban. Bemutatjuk a gyakorisági adatokat, a lehetséges oki hátteret a múltra vonatkozóan. Az eddigi adatok alapján, nagy valószínűséggel a sebészetileg trepanált koponyák egy részénél biztosan a beavatkozás trauma okozta koponyasérülés ellátása érdekében történhetett. Kutatócsoportunkkal a Bodrogkeresztúri Római Katolikus plébániatemplom kertjéből előkerült és feltárt temető anyagában is találtunk késő középkori datálású, trauma okozta koponyasérülést mutató esetet. Jelen munkánk tehát egy nagyobb kutatásnak a része, mely annak irodalmi megalapozását képezi.

Kulcsszavak: antropológia, történeti embertan, paleopatológia, koponyasérülés

Hadar Vanessza

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

A depresszió és annak meghatározó tényezői a 65 év alatti magyar női lakosságban

A szív és érrendszeri betegségek morbiditása és a diabetes prevalenciája világszerte emelkedő tendenciát mutat, különösen a fiatalabb generációknál. A WHO adatai szerint a 35-54 éves nők esetén a kardiovaszkuláris betegségek okozta halálozási arány 43,7% volt 2021-ben. A kutatás célja vizsgálni, hogy mik azok a szociodemográfiai és életmódbeli tényezők hazánkban, amelyek hozzájárulnak a betegségek kialakulásához. A 2009, 2014 és 2019. évi összefűzött Európai Lakossági Egészségfelmérés adatait felhasználva, összesen 16 480 válaszadó segítségével végeztük kutatásunkat. A statisztikai analízis során súlyozott khi-négyzet próbát és súlyozott bináris logisztikus regressziót alkalmaztunk. A statisztikai szignifikanciát 0,05-ös alfa-szinten határoztuk meg és 95%-os konfidencia intervallummal jellemeztük. A BMI esetén a normál értékkel rendelkezőknél fordult elő kisebb mértékben a betegség (EH=0,23; 95%MT: [0,12-0,46]) az elhízottakkal szemben. Akik önbevallásuk szerint rossz egészségi állapottal rendelkeznek, nagyobb eséllyel lesznek betegek (EH=2,27; 95%MT: [1,30-3,96]). Azoknál, akik részt vettek vérnyomás szűrővizsgálaton kisebb az előfordulás (EH=0,15; 95%MT: [0,06-0,43]). A betegség előfordulása szignifikáns összefüggést mutatott az életmóddal és az egészségi állapottal kapcsolatos tényezőkkel. A normál testsúly és a rendszeres egészségügyi ellenőrzések védő hatással bírtak. Az eredmények alátámasztják, hogy a testsúly, az egészségtudatosság és a rendszeres szűrővizsgálatok jelentős hatással vannak a betegség kialakulásának kockázatára.

Kulcsszavak: diabetesz, CVD, betegség, életmód, szociodemográfiai tényezők.

Dr. Sárváry Attila

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Az emlőszűrés jelentősége a magyar nők egészségi állapotának javításában

Az emlőrák a leggyakoribb daganatos megbetegedés és a második leggyakoribb daganatos halálok Magyarországon. A daganatos betegségek miatti halálozás a magyar nők körében csupán 6%-kal csökkent 2011-2019 között, ezzel szemben az emlőrák miatti halálozás 2002-2019 között jóval jelentősebb mértékben, kb. 40%-kal csökkent. A szervezett emlőrákszűrés jelenleg a 25-65 éves korosztályban áll rendelkezésre a magyar nők számára. A felmérések szerint, a meghívott nők kb. 60%-a vesz részt a szűrésen, ami elmarad a WHO által meghatározott 70%-os céltértéktől. A szűrési protokoll átdolgozásával, valamint a részvételi arány javításával további jelentős javulás várható a jövőben az emlőrák miatti mortalitásban Magyarországon.

Kulcsszavak: emlőrák, halálozás, szűrés

Dr. Takács Péter, Gáll Tibor

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Változók függetlensége és attribútumok függetlensége - klasszikus és rough set megközelítés

A hagyományos statisztikában alapvető fogalmak a változók függetlensége és függése. Hasonló módon a Pawlak-féle Rough Set elmélet is vizsgálja az attribútumok függőségi viszonyait. A statisztikai függetlenség alapvetően valószínűségi alapokon nyugszik, míg a Rough Set elméletben a függőség mértéke az objektumok osztályozhatóságán alapul, a valószínűségeket elkerülve. A statisztikában az összefüggések elemzéséhez statisztikai tesztek alkalmazhatók (pl. khi-négyzet teszt, korrelációs együttható kiszámítása), a Rough Set elmélet pedig az információs rendszer belső struktúrájának vizsgálatával dolgozik. Mindkét megközelítésnek hasonló célja van: az összefüggések feltárása és az irreleváns elemek azonosítása. Amennyiben a Rough Set elméletben egy attribútumhalmaz függ egy másiktól, akkor ebben az összefüggésben analóg viszonyok tárhatók fel a klasszikus statisztika eszközeivel. Az előadás ennek a kétféle megközelítésnek a tapasztalati eredményeit kívánja bemutatni.

Kulcsszavak: függetlenség és függés, statisztika és rough set elmélet

Ujváriné Dr. habil Siket Adrienn, Dolgos Judit, Nagy Anita, Láncziné Balogh Erika
Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Az alapellátásban dolgozó ápolók prevenciós tevékenységének javítása nemzetközi és hazai jó gyakorlatok alapján, a kiterjesztett hatáskörű ápoló szerepe a prevencióban

Bevezetés: Az előadás célja bemutatni az ápolók, kiemelten a kiterjesztett hatáskörű ápolók jelenlegi és jövőbeli szerepét a preventív szolgáltatásokban nemzetközi jó gyakorlatok alapján. Az APRN-ek a nemzetközi trendek szerint képesek a prevenciós rendelésben aktív szerepet vállalni. Az alapellátásban dolgozó kiterjesztett hatáskörrel rendelkező ápolók prevenciós tevékenysége kulcsfontosságú a hazai egészségügyi szolgáltatások hatékonyságának és a lakosság egészségének javítása érdekében. Minta és módszer: Irodalomkutatás, kvantitatív összehasonlító vizsgálat, scenárió elemzés. A kutatás első fázisában a Tokaji Dombi Sámuel Kistérségi Egészségközpont és Egészségfejlesztési Iroda 165 páciensének vizsgálata történt. A kutatás második fázisában a felnőtt diabetológiai szakrendelésen megjelent 338 fő páciens vizsgálata, illetve demográfiai és antropometriai elemzése zajlott. Eredmények: Az első fázisban az edukált csoport 55 % -ának csökkent a testsúlya. A második fázisban a vizsgált páciensek 50%-a cardiovascularis társbetegséggel rendelkezett, míg 41% esetében anyagcsere betegség volt kimutatható. Diabetológus szakvizsgával a hazai háziorvosok közül mindössze 107 fő rendelkezik, ezért láthatóan szükséges a speciálisan képzett ápolók bevonása a preventív szolgáltatásokba. Következtetések: Az egészségügyi ellátórendszer struktúra váltásának megvalósításához az alapellátás preventív és definitív ellátási feltételeinek erősítésére van szükség. Ezen belül a képzett ápolói munkaerő kapacitás fejlesztése kiemelt feladat. A preventív és gondozási feladatok döntő többsége ápolói kompetenciával ellátható megfelelő ellátásszervezéssel, eszközök biztosításával - a feladatok tervezésére és irányítására felkészített - háziorvos szakmai irányítása mellett. A kiterjesztett hatáskörű ápolók akkor tudnak ehhez leghatékonyabban hozzájárulni, ha az eddiginél több és markánsabb szerepet kapnak, multidiszciplináris team munkában dolgozhatnak.

Kulcsszavak: kiterjesztett hatáskörű ápolók, preventív és gondozási feladatok, definitív ellátás

Inkubátor Szekció előadásainak absztraktjai

Páll Andrea

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, DETEP hallgató

Határokon túl a felsőoktatásban - tanulói mobilitás a globalizáció korában

A migráció napjaink meghatározó kérdése, hiszen az elmúlt évtizedek globális eseményei hatására bekövetkező tömeges elmozdulások számos társadalmi, gazdasági és kulturális kihívást vetettek fel. Az emberek gyakran döntenek a helyválttatás mellett, a jobb életfeltételek, új kultúrák, lehetőségek és emberek megismerése céljából. A jelenség mélyebb megértése érdekében elemzem a témához kapcsolódó fogalmi háttérrel, a különböző migrációs formákat, beleértve a menekültséget is. Bemutatom a magyarországi bevándorlás statisztikai adatait, területi eloszlását, kitérve az évtizedek során bekövetkező változásokra, valamint megvizsgálom a menekültügy aktuális helyzetét Magyarországon. A társadalmi kirekesztettség fogalmán keresztül igyekszem rámutatni arra, hogy a beilleszkedés során az oktatás kulcsfontosságú szerepet játszhat a migránsok társadalmi integrációjában. Kitérek a tanulói mobilitás kérdésére is, mely a migráció globális folyamatának egy fontos részterülete. A felsőoktatás nemzetköziesedésének részeként hazánkban is egyre több külföldi hallgató folytat tanulmányokat. Vizsgálatomban a Debreceni Egyetem Egészségtudományi Karán tanuló külföldi hallgatók tanulási motivációját és szocioökonómiai háttérét is szeretném feltárni. A vizsgált téma elemzési egysége a Karon tanuló felsőoktatási hallgatók csoportja. A munkám idődimenzió tekintetében keresztmetszeti vizsgálat. A vizsgálat alanyai a Debreceni Egyetem Egészségtudományi Karán tanuló külföldi hallgatók, akik körében teljeskörű lekérdezést tervezek. Kutatásomban a kvantitatív (mennyiségi) survey módszert kívánom alkalmazni, amely lehetővé teszi a strukturált és átfogó adatgyűjtést.

Kulcsszavak: migráció, integráció, társadalmi kirekesztettség, tanulói mobilitás, tanulási motiváció

Silling Szintia Adriána

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Hasznosság maximalizálás vagy megbánás minimalizálás: A racionális döntéshozatal két eltérő megközelítés

A fogyasztói preferenciák megértésére szolgáló diszkrét választási modellezések többnyire a véletlen hasznosság maximalizálásán (random utility maximization – RUM) alapulnak. Ezzel szemben a szakirodalomban kevés figyelmet kap a véletlen megbánás minimalizálásán (random regret minimization – RRM) alapú megközelítés, melynek alapkonceptióját a megbánás minimalizálása jelenti. Kutatásom célja közé tartozik (1) a hazai szálláshely-választási magatartás elemzése, (2) a különböző kontextusban becsült választási modellek együtthatóinak interpretálása, (3) a különböző kontextusban becsült választási modellek illeszkedési mutatóinak összehasonlítása, (4) a különböző kontextusban becsült választási modellek helyettesítési határány kalkulációs módjainak összevetése. Kutatásomban egy diszkrét választási kísérletet végeztem 200 magyar belföldi utazó részvételével. Az utazási preferenciák vizsgálatához 24 hipotetikus választási lehetőséget alakítottam ki, 5 attribútum felhasználásával: a szálloda ára, személyzet rugalmassága, a szálloda megközelíthetősége, az elérhető technológiai szolgáltatások és a vendég általi értékelések. Minden választási helyzet 3 szállásopciót tartalmazott, a kitöltők pedig 6 döntési helyzettel találkoztak. Bár az RRM megközelítés még kevésbé elterjedt szemben a RUM alapú modellezéssel, ígéretes lehet a preferenciák mélyebb megértéséhez.

Kulcsszavak: diszkrét választási modellezés, szálláshely-választás

Kerekes Nikoletta, Dr. Szakál Zoltán

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Az egészségturizmus és a wellness szállodák térnyerése Magyarországon

Az egészség és a turizmus az emberiség történetével együtt változott és fejlődött. Több ezer évvel ezelőtt az ókori görög, római, valamint távol-keleti kultúrákban forrt össze először a két fogalom, és jött létre az egészségturizmus. Az egészségturizmus alatt azokat az utazásokat értjük, amelyeket az egészségi állapotunk fenntartása, vagy javítása érdekében teszünk meg. Már az ókoriak is vizsgálták a táplálékok egészségi- valamint az építészet emberekre való hatását. A megszerzett tudást és tapasztalatot a test, a lélek, valamint a szellem regenerálására használták. Azonban, akkoriban még csak a társadalom felső rétege engedhette meg magának az egészséget szolgáló tevékenységeket. Az ipari forradalomban már szélesebb körben használhattak a jó közérzet és a test egészségét segítő szolgáltatásokat, mint például a testedzést. A XX. század második felét teljesítményorientáltság jellemezte. Kevésbé figyeltek az egészségükre az emberek, a túlterheltség és a mozgáshiány miatt civilizációs betegségek alakultak ki, mint pl. elhízás vagy magasvérnyomás. A XX. század végén újra fellendült az egészségre való törekvés, többen elkezdtek edzeni, sportolni. Ebben az időszakban jelent meg a wellness, mint új fogalom Európában. A wellness két angol kifejezésből képződik: well being (jól lét) + wholeness (teljesség). A turizmusban a wellness megatrenddé vált, és kutatások szerint egyre több turista akar az egészségére is figyelni a nyaralása alatt. Az egészségturizmus fellendülése nagy potenciál a szálloda-ipar, különösen a wellness-szállodák számára. A turizmusban a marketing a társadalmi igényeknek és a versenynek köszönhetően folyamatosan fejlődik, az új generáció és a korábbi célcsoportok egyaránt új kihívásokat jelentenek. Gyorsan változnak a szegmensek és más prioritások kerülnek fókuszba.

Kulcsszavak: egészségturizmus, wellness, wellness szállodák, egészség

Fagyas Natália

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Reziliencia mértékének vizsgálata védőnők körében Magyarországon

A mentális egészség központi szerepet játszik a nemzetek emberi, társadalmi, valamint gazdasági tőkájében. Bár a stressz magas szinten van jelen a segítő tevékenységek végzése során, a valahová tartozás és a közösségek szerepe bizonyítottan képes csökkenteni a központi idegrendszeri stresszt, illetve általános biztonságérzetet nyújtani a lelkiállapot tekintetében. Hazánk társadalmában a társadalmi tőke alapjai, a kölcsönösség, a bizalom és az erős civil szervezetek meggyengülése volt tapasztalható az elmúlt időkben, viszont a magyar lakosságra jellemző életcélok, pozitív értékelvárások lehetőséget teremthetnének arra, hogy a társadalom szereplői összefogjanak a közös célok megteremtése érdekében. A stressz eredetű megbetegedések megjelenésében fontos megtalálni azokat az „eszközöket”, melyekkel a stressz oldható, csökkenthető. Mivel a stressz szintje pozitívan korrelál a stressz eredetű betegségek kialakulásával, így szintjének csökkentése egyértelműen a szubjektív jóllét növelését idézi elő. Kutatásunk célja felmérni hazánkban a segítő hivatást folytató szakemberek mentális egészségét. A kutatáshoz kapcsolódó adatfelmérés papír-ceruza formájú kérdőívek segítségével történt, melyek kitöltése 2023 májusától 2024 januárjáig zajlott. Jelen tanulmány egy komplex kutatás egy kisebb szeletét dolgozza fel. A bemutatott vizsgálatban összesen 152 fő képezi a mintát: a válaszadók mindannyian védőnői végzettséggel rendelkező nők, legmagasabb arányban (56,58%) 40-59 éves életkorúak, és többségük (34,21%) több mint 25 éve dolgozik védőnőként. A relevánsnak tartott változók gyakorisági értékeit elemeztük, majd a keresztábra elemzést követően a csoportok közötti eltéréseket Khí-négyzet próbával teszteltük, 5%-os szignifikancia szinttel dolgozva.

Kulcsszavak: védőnő, segítő hivatás, mentális jóllét

Társadalomtudományi Szekció I. előadásainak absztraktjai

Nádasdi Kristóf Zsolt

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Kooperatív és kollaboratív ismeretszerzés a felsőoktatásban

A tanárok kollaboratív tanulásának támogatásával kapcsolatban kialakított Európai szakmai és módszertani keret fejlesztése 2015-ben több országon átívelő, hároméves kísérleti oktatást indított, amelyben Magyarország is részt vett. A tanári kollaboratív tanulás abban jelentett újat, hogy az ebben részt vevők egy vagy több partnerrel közösen, tudatos tanulási céllal együttműködve vettek részt a tanulási folyamatban szakmai tudásuk fejlesztésének érdekében. Ezt a módszert ugyan a tanárok körében kezdeményezték, de a módszer később fokozatosan kiterjedt a környezeti-kulturális körülmények között folytatott együttes tanulásra. A kollaboratív felkészülési időszak számos eredményt hozott. Készültek modern oktatási eszközök az online tanuláshoz, így tankönyvek, megtekinthető oktatófilmek, exportálható egyéb forrásanyagok is. Az online tanulási módszerek jelentős eleme a csoportos online és a kollaboratív és tanulás, mely napjaink felsőoktatási környezetében egyre inkább elterjednek mondható. A kollaboratív módon előkészített tanulás komoly szerepet játszott abban, hogy megformálódhasson a korszerű csoportos és egyéni oktatás keretrendszer. A kooperatív tanulás Magyarországon történő terjedéséhez többek között Spencer Kagan módszertani munkája járult hozzá nagymértékben. Számos publikáció jelent meg a kooperatív tanulás közoktatásban kiaknázható módszereiről és lehetőségeiről minden életkor tekintetében. A módszert kipróbáló tanárok általában pozitív benyomásokról számolnak be.

Kulcsszavak: kooperativitás, kollaborativitás, ismeretszerzés, felsőoktatás

Paulikné Varga Barbara

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Az egészségügyi rendszerek és reformok társadalmi aspektusai

Az egészségről már az ókortól, míg az egészségügyről csak a modern államok kialakulásától vannak dokumentumaink. Az idők folyamán ugyanis az orvos – beteg – gyógyítás kapcsolat bővült, és a tudományos felfedezések egyre gyakrabban tették lehetővé a prevenciót, majd a terápia után a rehabilitációt. Eközben az egészségügy nemcsak magán, hanem közüggé vált. A 20. században még azt remélték, hogy a jóléti államok közszolgáltatása biztonságossá teszi embermilliók életét, de egyre nyilvánvalóbbá válik, hogy számos ok, így az idősödő társadalmak, az egészségipar fejlődése, a különböző gazdasági erőviszonyok lassítják ennek a realitását. Különösen így van ez Közép-Európában, így Magyarország esetében is, ahol a biztosítási rendszerek váltakoztak, de egyik sem erősödött meg. Avilágháború és az azt követő hatalomváltás az egészségügyi és a szociális problémák összefonódását eredményezte, miközben ingyenes ellátást hirdettek. 1946-ban született meg a WHO alkotmánya, amelynek célkitűzései ugyan máig érvényesek, de betartásukat az 1990-es rendszerváltások sem tudták az teljesíteni. Kornai János, a nemzetközileg elismert közgazdász rámutatott, hogy az egészségügy működésében komplex változásokra van szükség, amelyben két alapelvnek kell érvényesülnie: az egyén szuverenitásának és a társadalom szolidaritásának. Míg az első a saját döntések jogát és kötelességét, a második a rászorultak támogatásának társadalmi kötelességét jelenti. Ennek a célnak a reformterveit kívánja ez a tanulmány bemutatni.

Kulcsszavak: nyíregyházi fiatalok, közéleti aktivitás, attitűd, viselkedés

Helmeczi Gabriella

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Fürdőgyógyászati kezelés hatása a mozgásszervi betegek munkaerő aktivitására

A mozgásszervi megbetegedések jelentős terhet rónak Magyarország munkaképes korú lakosságára. A mozgásszervi megbetegedések és a rehabilitációs lehetőségek vizsgálata éppen ezért fontos, különösen az egészségügyi megelőzés és a rekreáció szempontjából, hiszen a munkaerőpiaci aktivitás megőrzése kiemelt jelentőségű. A NEAK által támogatott fürdőgyógyászati kezelések hatékony megoldást kínálnak a mozgásszervi panaszok enyhítésére, azonban kérdéses, hogy a betegek mennyire tudják igénybe venni ezt a lehetőséget. Kutatásomban a KSH, a NEAK és a fürdőgyógyászati kezeléseket nyújtó szolgáltatók adataira alapozva elemzem a mozgásszervi betegségek előfordulását, valamint azt, hogy hány beteg veszi igénybe a támogatott fürdőgyógyászati kezeléseket. A kutatás különös figyelmet fordít az Észak-Alföldi Régió adataira, ahol a mozgásszervi megbetegedések magas száma ellenére alacsony a gyógyfürdők látogatottsága. A kutatás során három fő kérdésre keresem a választ. Milyen arányban fordulnak elő a mozgásszervi megbetegedések az összes megbetegedéshez képest Magyarországon? Hányan vesznek részt támogatott fürdőgyógyászati kezeléseken? Milyen tényezők befolyásolják a mozgásszervi betegeknél a fürdőgyógyászati kezelések területi eltéréseit? Ezek ismeretében szeretnék választ kapni az alábbi hipotéziseimre:

1. Az Északalföldi régióban a mozgásszervi megbetegedések száma kiemelkedő, de a gyógyfürdőbe járók aránya alacsony, ami a megfelelő tájékoztatás, elérhetőség vagy anyagi akadályok miatt lehet.
2. A rendszeres fürdőgyógyászati kezelés segíthet a mozgásszervi panaszok enyhítésében és hozzájárulhat a munkaképes korú lakosság jobb egészségi állapotához és magasabb munkaerő aktivitásához.

A kutatás legnagyobb kihívása az adatok elérhetősége és összehasonlíthatósága. Az egyes adatforrások, mint a KSH, NEAK és a helyi egészségügyi szolgáltatók eltérő adatkezelési módszereket alkalmaznak, amelyek összehangolása és elemzése további módszertani kérdéseket vethet fel.

Kulcsszavak: gyógyfürdő, aktivitás, fürdőgyógyászati kezelések

Dr. Sárváry Andrea

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet

Művészetterápiával a nők lelki egészségéért

A különböző képzőművészeteket alkalmazó gyógyító eljárásokat művészetterápiának nevezzük, mely eszközei és módszerei révén a személyiségfejlesztés, az önismeret növelése, a prevenció és a klinikum területén egyaránt alkalmazható. Előadásomban egy nők számára kidolgozott művészetterápiás önismereti csoport célját, tematikáját, módszereit és felépítését mutatom be, melynek elméleti és módszertani háttérét a „Katarzisz Komplex Művészetterápia” (KKM) adja. Az általam kidolgozott csoport célja a lelki egészség megőrzése, valamint a komplexusok, traumák, elakadások átdolgozásához szükséges lelki változások elindítása, melyek eredményeként egy új, egészséges egyensúly alakul ki a személyiségben. A csoportfoglalkozások művészeti eszközei a vers, a zene és a képzőművészet különböző technikái. Pszichológiai eszközei a relaxáció, az imagináció és a tudatosan felépített tematika. A foglalkozások egy-egy ókori istennő mitológiai történeteinek köré szerveződnek, melyek archetipikus kapcsolatokat és különböző pszichológiai feladatokat jelenítenek meg. A csoport összesen nyolc alkalomból áll: az első két alkalom fő célja a csoportra és a belső munkára való ráhangolódás, a harmadik alkalomtól kezdődik a belső munka mélyítése. Az utolsó, nyolcadik alkalom során történik a csoport zárása.

Kulcsszavak: művészetterápia, lelki egészség

Dr. Zakor-Broda Rita Barbara, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet

Az élethosszig tartó tanulás szerepe a munkaerőpiaci versenyképesség növelésében

Egy nemzet versenyképességének javításában a társadalmi tőke egyre nagyobb szerepet kell, hogy kapjon. A felnőttek munkaerőpiaci integrálásában az élethosszig tartó tanulás fontos szerepet tölt be, hozzájárul a sikeres munkaerőpiaci kompetenciák kialakításában. Az iskolai végzettség szerinti munkaerőpiaci részvétel megoszlása egyértelmű tendenciákat mutat és nagyon jól alátámasztja a képzettség rendkívüli jelentőségét a foglalkoztatásban. A technológiai fejlődés és a munkaerőpiac folyamatosan változó igényei megkövetelik a munkavállalóktól, hogy egész életük során új készségeket sajátítsanak el, biztosítva ezzel foglalkoztathatóságukat és termelékenységüket. Az oktatás minden esetben hozzájárul az egyének szellemi tőkéjének fejlődéséhez, segítséget nyújt a hatékonyabb munkavállalóvá válásban. A magas foglalkoztathatóságnak, nagyobb termelékenységnek gazdasági szempontból számos előnye van. A felnőttoktatás és felnőttképzés lehetőséget ad a társadalmi hátrányok kiküszöbölésére, a rétegváltó társadalmi mobilitásra és a gazdaság munkaerőpiaci igényeinek nyomon követésére, a folyamatosan jelentkező gazdasági és társadalmi igények kielégítésére, újabb és újabb kompetenciák megszerzésére.

Kulcsszavak: élethosszig tartó tanulás, munkaerőpiac, versenyképesség, foglalkoztathatóság, társadalmi mobilitás

Társadalomtudományi Szekció II. előadásainak absztraktjai

Prof. Dr. Fónai Mihály Ferenc, Rusinné Prof. Dr. Fedor Anita

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet

A prekariátus a magyar fiatalok körében – a Magyar Ifjúság Kutatások tapasztalatai

A prekariátus, mint társadalmi és munkaerőpiaci bizonytalanság, a nyolcvanas, kilencvenes évek óta áll a kutatók érdeklődésnek fókuszában (Fónai–R. Fedor 2023). Oka látszólag a foglalkoztatás átalakulása volt a nyugati társadalmakban – a mélyebb elemzések azt mutatták, hogy a „rugalmas” foglalkoztatási formák terjedése összefüggésben van a jóléti kapitalizmus válságával és a neoliberais gazdaságpolitika terjedésével (Szépe 2012, 2016, Tallár 2014, Pogátsa 2015, Éber 2017). A válságra adott válasz lényegi elemei a munkaerőpiac „rugalmasításában”, az atipikus foglalkoztatás gyors és széleskörű terjedésében ragadhatók meg (Elios 2018, Gauffin 2020). Ennek legfontosabb eleme a határozott idejű és részfoglalkoztatás volt, melyet a neoliberais társadalom-és gazdaságpolitika a válságra adott pozitív válaszként értelmezett. Kutatási kérdésünk a szakirodalom által definiált „prekariátus” elterjedtségére vonatkozik a magyar fiatalok körében. Kutatási kérdésünk szorosan összefügg azzal, hogy a prekariátus elméletek Standing nyomán (2011) az ifjúságot olyan csoportként kezelik, melyet a társadalmi és a munkaerőpiaci bizonytalanságok kifejezetten érintik, körükben erős a kockázata a prekariátusba való lesüllyedésnek. Előadásunk a Magyar Ifjúságkutatás adatbázisainak a másodelemzésén alapul. A prekariátus kockázatát a szakirodalom alapján a munkaszerződés típusával operacionalizáltuk. Az adatok azt mutatják, hogy a buborékválság komoly hatást gyakorolt a fiatalok foglalkoztatási módjára és az ifjúsági munkanélküliségre, ugyanakkor az iskolai végzettség hatása nem lineáris.

Kulcsszavak: ifjúság, prekariátus, időbeli trendek

Toldiné Bélteki Andrea

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar

Az aktív állampolgársághoz szükséges attitűdök és viselkedési mintázatok

A demokratikus rendszerekben alapvető az állampolgárok részvétele a közéletben és a politikai döntéshozatalban. Az aktív állampolgárság nem más, mint felelősségteljes közéleti részvétel. Ahhoz, hogy az egyének passzív megfigyelőkből elkötelezett, felelősségteljes állampolgárokká váljanak, szükség van olyan tudásra, értékekre, attitűdökre és viselkedési formákra, amelyek elősegítik az egyének aktív részvételét a társadalmi, politikai és közösségi folyamatokban. A közelmúltban a 14-19 éves nyíregyházi középiskolások körében zajlott kérdőíves kutatás a városban élő fiatalok közéleti aktivitására fókuszáló blokkja arra keresi a választ, milyen szerepe van az attitűdöknek és viselkedési formáknak a tényleges közéleti szerepvállalásban. A közéleti aktivitással kapcsolatos kutatás egy, a polgári elkötelezettséggel kapcsolatos attitűdöket és viselkedést vizsgáló skálára épül. A skála 8 itemje az attitűdöket, 6 pedig az attitűdökhöz kapcsolódó viselkedéseket vizsgálja. A skála definíciója szerint az attitűd az egyénnek azt a hitét jelenti, hogy részt tud venni a közéletben, az állampolgári viselkedés pedig azokra a konkrét cselekedetekre utal, amelyeket az egyén meg tud tenni annak érdekében, hogy pozitív változást tudjon létrehozni a közösség életében. A 373 beérkezett kérdőív eredményeinek elemzése folyamatban van.

Kulcsszavak: nyíregyházi fiatalok, közéleti aktivitás, attitűd, viselkedés

Szűcs Dóra, Dr. Mohácsi Bernadett

Debreceni Egyetem Humán Tudományok Doktori Iskola, Debreceni Református Hittudományi
Egyetem

Szülői bánásmód a gyermek figyelemhiányos/hiperaktivitás-zavar (ADHD) megjelenési formájának tükrében és a szülő ADHD tüneteinek tükrében

Kutatásunk központi témája az ADHD-s gyermekek szülői nevelésének vizsgálata. Célunk, hogy megvizsgáljuk az ADHD megjelenési formáinak és a szülő ADHD tüneteinek függvényében a gyermekkel való bánásmódot. Módszer: Egyesített Pszichológiai Kutatásügyi Bizottság engedélye: 2024-044. Online és papírformában gyűjtöttük. Az adatfelvétel során a kérdőívcsomag az alábbi kérdőívekből áll: demográfiai és egyéb háttérkérdések, az érintett gyermekre vonatkozó kérdések, Képességek és Nehézségek Kérdőív, Conners Kérdőív-Szülői Változat, a Parenting Styles and Dimensions Questionnaire magyar nyelvre adaptált és validált kérdőíve és az ADHD Felnőttkori Önértékelő Skála. A vizsgálati minta: 4-17 éves, ADHD szerű viselkedést mutató gyermekek szülei. Eredmény: a szülő alacsonyabb végzettsége, esetleges ADHD-s tünetek megléte, az ADHD megjelenési formája pozitív együtt járást mutat a tekintélyelvű vagy engedékeny szülői bánásmóddal.

Kulcsszavak: figyelemhiányos/hiperaktivitás-zavar, ADHD, szülői bánásmód, szülői ADHD

Pauwlik Kinga

Pécsi Tudományegyetem Egészségtudományi Doktori Iskola

A telepi körülmények között élő nők egészségmagatartása/szubjektív egészségi állapota

Az egészségi állapot meghatározásában a társadalmi és gazdasági tényezők nagyon jelentős súllyal esnek latba. Az egészségmagatartás mindazon szokásokat és cselekvéseket magában foglalja, amelyek hozzájárulnak a pozitív egészségi állapot fenntartásához, javításához vagy akár az egészség helyreállításához. Az egészségmagatartási tényezők kiemelt fontosságát az adja, hogy a halálozások jelentős hányadát kedvezőtlen magatartási szokások következtében kialakuló betegségek okozzák, amelyek kifejlődése hatékony beavatkozások révén előnyösen változtatható. (Bíró, et al., 2008, 149. évf., 46. szám) Számos korábbi tanulmány foglalkozik ezen témák feldolgozásával, mivel mind az egészségmegőrzés, mind pedig a prevenció aspektusában kiemelt fontosságúak. A cigányság nem csupán gazdasági, oktatási és kulturális hátrányok elszenvedője, hanem az egészség vetületében is egy erősen hátrányos helyzetű réteget képez, a leghátrányosabb helyzetben pedig a telepi körülmények között élők vannak. Az egészség alapvető értéként jelenik meg minden ember életében, ami azonban nem tud megfelelően funkcionálni, ha hiányoznak a megfelelő szintű egészségismeretek, ha nincs meg az egészségért vállalt egyéni felelősségtudat, ha sérül az egészségügyi ellátáshoz való hozzáférés joga, és csorbul az egyenlő bánásmód elve. (Ember, 2019) Tudományos munkám során egy egészségpszichológiai vizsgálat lebonyolítását vállalom. A kutatás célja a szubjektív egészségi állapot társadalmi konstrukciójának vizsgálata. Kutatómunkánk komplex társadalomtudományi modellekkkel is alátámasztott, és elsősorban a szubjektív egészségi állapotot térképezi fel, egy-egy speciális társadalmi csoportra fókuszálva.

Kulcsszavak: roma; egészségmagatartás; szubjektív egészségi állapot

Dr. Tóth Anikó Panna

Debreceni Egyetem Egészségtudományi Kar, Szociális és Társadalomtudományi Intézet

Szociális munka kutatások a társadalom szolgálatában

Komoly érveket felsorakoztató híres beszédében 1915-ben Abraham Flexner azt állította, hogy a szociális munka nem professzió, nem eléggé tudományosan megalapozott. Mennyire változott meg a helyzet az elmúlt 100 évben? Ma, az IFSW 2014-es definíciója szerint azt mondhatjuk, hogy a szociális munka olyan gyakorlat alapú szakma és tudományág, ami inter- és transzdiszciplináris, széles körű tudományos elméletekre és kutatási eredményekre épít. A szociális munka kutatói a szociális munka etikai kódexe alapján, annak értékei szerint végzik tevékenységüket, kutatásaikkal hozzájárulnak a társadalmi változáshoz és fejlődéshez. Teszik ezt már a témaválasztásukkal is, hiszen fontos, aktuális kérdésekkel foglalkoznak, felhívják a figyelmet a társadalmi problémákra, igazságtalan helyzetekre, a sérülékeny csoportokhoz tartozók kiszolgáltatottságára. Eredményeik alapján fejlesztési javaslatokat fogalmazznak meg, közreműködnek különféle szociálpolitikai döntések megalapozásában, előkészítésében. Az előadó példákat felsorakoztatva mutatja be hogyan fonódik össze ezen a területen az elmélet, a gyakorlat és a tudomány, miként hasznosul(hat)nak a tudományos eredmények, jobbra téve az emberek életét.

Kulcsszavak: szociális munka, kutatás, tudomány, praxis, etika